

*Кравець Світлана Григорівна,
старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем
професійної освіти і навчання Інституту професійної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник, докторант (м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Державно-приватне партнерство (далі – ДПП) детермінується синергією чинників, що сприяють розвитку соціальної, економічної, законодавчої, управлінської сфер у системі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) та євроінтеграційними процесами. Каталізаторами, які визначають особливості розвитку ДПП в сфері П(ПТ)О є: підвищення ефективності та якості надання освітніх послуг; прискорення інвестицій у відновлення та оновлення інфраструктури закладів П(ПТ)О з орієнтацією на сучасні технічні й технологічні умови [2, с. 225]; використання потенціалу приватного сектора; реалізація реформ сучасної професійної освіти та євроінтеграційні процеси розвитку системи кваліфікацій.

У соціальному контексті розвиток ДПП у системі П(ПТ)О характеризується здебільшого ознаками соціального партнерства: формальне соціальне (на основі угод, галузевих та регіональних рад) та неформальне (у конкретних проєктах) партнерство. Таке партнерство передбачає «колективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин між соціальними суб'єктами шляхом розроблення й реалізації спільних соціально-трудових договорів, програм чи угод на визначені терміни; об'єднання зусиль різних суб'єктів (установ з підготовки кадрів, підприємств, організацій роботодавців, галузевих організацій, профспілок, центральних, регіональних та місцевих органів влади) заради спільно визначених цілей [1, с. 945-946]. Прикладами такого партнерства є співробітництво між закладами освіти різних типів і рівнів підпорядкування, між закладами П(ПТ)О та громадськими організаціями, науковими установами, професійними спілками, соціально-культурними організаціями тощо. На засадах соціального партнерства між закладами П(ПТ)О та представниками

регіонального ринку праці організовується і виробнича практика здобувачів освіти. Формальне соціальне партнерство сприяє появі додаткових форм участі недержавних суб'єктів у розвитку системи П(ПТ)О, зокрема: участь у забезпеченні якості П(ПТ)О шляхом розроблення професійних стандартів; участь таких недержавних суб'єктів, як представники роботодавців та профспілок у діяльності регіональних рад П(ПТ)О з метою формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів; більш активне сприяння впровадженню дуальної освіти тощо.

Економічне значення ДПП в сфері П(ПТ)О вбачається у результатах проектної діяльності. Співвідношення між економічними потребами ринку праці та наявністю ресурсного потенціалу системи П(ПТ)О (сукупність наявних ресурсів, можливостей, які будуть використані для задоволення потреб користувачів за умов оптимального використання наявних ресурсів та сприятливих макро- та мікроекономічних умов господарювання) зумовлює об'єднання зусиль різних суб'єктів для розвитку проектів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Прикладом такого партнерства є створення альянсів між закладами П(ПТ)О та бізнесом для потреб економіки з метою реалізації суспільно значущих проектів (дуальне навчання у конкретній галузі виробництва, науково-дослідницькі проекти з виготовлення певної продукції, надання послуг; проектна робота з розроблення професійних стандартів для потреб економіки тощо). Таке партнерство, як правило, є тимчасовим і створюється як конкретний проект, що розвивається відповідно до завдань і закінчується у разі досягнення конкретного результату.

На законодавчому рівні ДПП визначається Законом України «Про державно-приватне партнерство» (2010) та нормативно-правовими документами. Відповідно до завдань Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) одним із завдань є ДПП та взаємозв'язок із ринком праці (формування системи професійних кваліфікацій, упровадження механізмів стимулювання роботодавців до участі в освітньому процесі, створення умов для розвитку дуальної форми здобуття

освіти, визнання неформальної й інформальної освіти, повних і часткових професійних кваліфікацій, популяризація професійної освіти серед дітей, молоді, дорослих, планування професійного розвитку та кар'єри). Тенденція розвитку ДПП у сфері П(ПТ)О на законодавчому рівні характеризується такими ознаками: важливе суспільне значення; реалізація проєкту на конкурентній основі, коли для відбору приватного партнера проводиться конкурс; забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої самостійної діяльності (без залучення приватного партнера); довготривалість відносин (від 5 до 50 років); передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства; чіткий розподіл відповідальності між державним та приватним партнерами (державний партнер виконує регулюючу та координуючу функцію (визначення цілей, якості послуг, цінова політика, моніторинг), а приватний безпосередньо реалізує проєкт); внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством [3].

В управлінському аспекті розвиток ДПП в сфері П(ПТ)О характеризується здатністю різних суб'єктів господарювання володіти інструментами стратегічного управління, проєктного менеджменту, маркетингу, кластерного підходу тощо задля залучення інвестицій. Йдеться про потенціал закладів П(ПТ)О виконувати реальну цілеспрямовану роботу щодо створення інвестиційної привабливості, що ґрунтується на: інноваційній привабливості (система показників, що характеризує ефективність використання інноваційного потенціалу закладу професійної освіти в умовах розроблення або впровадження інноваційного проєкту або програми); інтелектуальному потенціалі (сукупність інтелектуальних ресурсів і можливостей, що можуть бути використані в процесі взаємодії і взаємозв'язку для провадження інноваційної партнерської діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності закладу професійної освіти); ресурсності та потенціалі (сукупність економічних ресурсів і виробничих можливостей суб'єктів партнерства, які можуть бути використані для досягнення спільних цілей). ДПП на управлінському рівні відображається у контексті процесів децентралізації, що поступово інтегрує ДПП до практик стратегування

соціально-економічного розвитку регіонів. Власне і регіональні стратегії є проектами розвитку регіону за різними напрямками на засадах ДПП, адже для їх реалізації об'єднуються представники обласної районної державної адміністрації, обласних рад, органів місцевого самоврядування, заклади освіти усіх рівнів та форм підпорядкування, громадські організації та ін. зацікавлені сторони.

Євроінтеграційні процеси дають можливість започатковувати й реалізовувати ДПП в сфері П(ПТ)О із залученням інвестицій міжнародних партнерів. Таке партнерство визначається розвитком проєктів міжнародної співпраці у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту задля підтримки освітнього, професійного та особистого розвитку громадян, задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності і активного громадянства. Серед актуальних проєктів такі, що спрямовані на якість професійної освіти, розвиток національної системи кваліфікацій, інклюзивність та гендерна рівність, зелені та цифрові трансформації, підготовка педагогів та ін. (ЄФО, «EU4Skills: кращі навички для сучасної України», Erasmus+ «PAGOSTE» та ін.).

Кризові явища в економіці України та окремих регіонів, спричинені війною, особливо гостро відображаються обмеженістю можливостей інноваційного розвитку державного сектору економіки, соціальних інституцій та виробничих структур. Потреби відновлення економіки України та відбудови інфраструктури держави у воєнний та повоєнний періоди зумовлюють необхідність адаптації механізмів ДПП у П(ПТ)О для збереження, розвитку та примноження людського капіталу.

Література

1. Енциклопедія освіти / НАПН України; голов. ред. В. Г. Кремень, редкол.: О. І. Ляшенко та ін. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
2. Кравець, С. Г. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України. *Інноваційна професійна освіта*. 2023. Вип. 2(9). С. 222-226.
3. Про державно-приватне партнерство. *Закон України Відомості Верховної ради України (ВВР)*, 40, 524. 2010. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>